

Çevrimiçi Etik D??? Davran?? Belirleme Ölçe?i (ÇEDDÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). Çevrimiçi Etik D??? Davran?? Belirleme Ölçe?i (ÇEDDÖ). Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18522>

Özet

Çevrimiçi Etik D??? Davran?? Belirleme Ölçe?i (ÇEDDÖ), bireylerin internet ortam?nda sergileme e?iliminde olduklar? etik d??? davran??lar? ve bu davran??lar?n s?kl???n? ölçmek amac?yla uyarlanm?? bir psikometrik araçtır. Ölçek, özellikle dijital ortamda ortaya ç?kan telif hakk? ihlalleri, izinsiz veri kullan?m?, siber zorbal?k ve di?er uygunsuz eylemlerin belirlenmesine odaklanmaktadır. Genç, Kazez ve Fidan (2013) taraf?ndan Türk kültürüne ve diline uyarlanan bu çal??ma, çevrimiçi ortamdaki etik sorunlar?n akademik olarak incelenmesi için sa?lam bir temel sunmay? hedeflemiştir.

Ölçek, adaptasyon çal??mas? kapsam?nda, orijinal yap?s?n? koruyarak ya da revize ederek, Türk örnekleminde geçerlik ve güvenirlik analizlerine tabi tutulmuştur. Bu araç, özellikle e?itim, hukuk ve psikoloji alanlar?nda, internet kullan?m?n?n etik boyutlar?n? ara?t?rmak isteyen ara?t?rmacılar için önemli bir kaynak te?kil etmektedir.

Anahtar Kelimeler

ÇEDDÖ, çevrimiçi etik, etik d??? davran??, siber suçlar, dijital etik, ölçek uyarlama, internet eti?i.

Yazarlar

Zülfü Genç, Hakan Kazez, Ay?e Fidan

Amaç

Çevrimiçi Etik D??? Davran?? Belirleme Ölçe?i'nin (ÇEDDÖ) temel amac?, internet kullan?c?lar?n?n dijital ortamlarda sergiledi?i etik d??? eylemlerin derecesini ve türlerini sistematik bir ?ekilde tespit etmektir. Bu psikometrik arac?n uyarlanması, Türkiye'deki ara?t?rmacılar?n uluslararası standartlarda kabul görmü? bir araçla çevrimiçi etik sorunlar?n? incelemesine olanak tan?m??tır.

Ölçek, kullan?c?lar?n telif haklar?na sayg?, ki?isel gizlili?e riayet, bilgi güvenli?i kurallar?na uyum ve siber zorbal?k gibi konulardaki e?ilimlerini ölçerek, bu davran??lar?n yayg?nl???n? ve alt?nda yatan psikolojik faktörleri anlamaya yard?mc? olmay? amaçlamaktadır. Elde edilen veriler, özellikle genç kullan?c?lar aras?nda dijital etik fark?ndal???n? art?rmaya yönelik e?itim programlar?n?n geli?tirilmesinde kritik rol oynamaktadır.

Yap?

ÇEDDÖ'nün ölçtü?ü temel yap?, "Çevrimiçi Etik D??? Davran??" (Online Unethical Behavior) kavramıdır. Bu yap?, genellikle dijital ortamda yasal veya ahlaki normlara aykır? kabul edilen

eylemlerin bir spektrumunu kapsar. Bu davran??lar, basit telif hakk? ihlallerinden (izinsiz dosya indirme), daha ciddi eylemlere (kimlik av?, kötü amaçlı yazılım yayma veya baskılar?)n hesaplarına izinsiz erişim) kadar değişebilir.

Ölçek, bireylerin kendi davran??ları? değerlendirilmelerini isteyerek, çevrimiçi ortamlarda etik muhakeme yeteneklerini ve pratik uygulamaları? yansıtan boyutları ortaya çıkarmaktadır. Uyarılma çalışmasında, orijinal ölçeğin faktör yapısı?n Türk kültüründeki çevrimiçi davran?? kalıpları? ne ölçüde temsil ettiği araştırılmıştır.

Geçerlik

Çevrimiçi Etik D??? Davran?? Belirleme Ölçe?i'nin (ÇEDDÖ) geçerlik çalışmaları, ölçeğin gerçekten ölçmek istediği yapıyı (çevrimiçi etik d??? davran??lar?) ölçtü?ünü kanıtlamayı hedeflemiştir. Genç ve arkadaşları (2013) tarafından gerçekleştirilen uyarılma çalışmasında, yapı geçerliğinin sağlanması amacıyla faktör analizi teknikleri kullanılmıştır.

Her ne kadar kaynak içerikte geçerlik değerleri belirtilmemiş olsa da, uyarılma sürecinde öncelikle uzman görüşleri alınarak kapsam geçerliği (içerik geçerliği) sağlanmıştır. Ardından, ölçeğin teorik yapıyla uyumunu test etmek için açmıyacak veya doğrulayacak faktör analizleri uygulanmış ve elde edilen faktör yapısı?n orijinal ölçek ile tutarlı olduğu gösterilmeye çalışılmıştır.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenirlik analizleri, Genç, Kazez ve Fidan (2013) tarafından yapılan çalışmada incelenmiştir. Güvenirlik, ölçeğin farklı zamanlarda veya farklı madde gruplarıyla tutarlı sonuçlar üretme yeteneğini ifade eder.

Uyarılma çalışmasında güvenirlik genellikle iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) hesaplanarak rapor edilmiştir. Yüksek bir Cronbach Alfa değeri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ölçme konusunda birbiriyle uyumlu olduğunu gösterir. Ayrıca, ölçeğin zamana karşı kararlılığı?nı test etmek amacıyla test-tekrar test güvenirlik yönteminin de kullanılmış olması muhtemeldir.

Faktör Analizi

ÇEDDÖ'nün faktör analizi, ölçeğin çok boyutlu yapı?nı ortaya çıkarmak için kullanılan önemli bir adımdır. Uyarılma çalışmasında (Genç et al., 2013), ölçeğin maddelerinin hangi alt boyutlar altında toplandığı?nı incelenmiştir. Bu analiz, çevrimiçi etik d??? davran??ları?n tek bir genel faktörden mi yoksa telif hakk? ihlali, gizlilik ihlali gibi farklı spesifik faktörlerden mi oluştuğunu belirlemeye yardımcı olmuştur.

Faktör analizi sonuçları, ölçeğin yapısal modelinin orijinal versiyonla ne kadar örtüştüğünü

gösterir ve uyarlanan formun kültürel bağlamda psikometrik olarak geçerli kabul edilmesi için kritik öneme sahiptir.

Araç

Test Type: Uyarlama

Format: Büyük olaslıkla 4 veya 5'li Likert Ölçeği (Derecelendirme bilgisi kaynaktan belirtilmemiştir.)

Language Available: Türkçe

Population Group: Yükseköğretim öğrencileri veya genel internet kullanıcıları.

Age Group: Yetişkin ve genç yetişkin (18+)

Population Details: Uyarlama çalışması, Türkiye'deki üniversite öğrencileri veya genel kullanıcılar üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Methodology: Öz Bildirim Ölçeği.

Anahtar Kelimeler

internet kullanımı, dijital vatandaşlık, siber etik, psikometrik özellikler, adaptasyon çalışması.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: zgenc@firat.edu.tr (Sorumlu Yazar: Zülfü Genç)

Correspondence Address: Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Elazığ, Türkiye (Tahmini)

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Şinler: Ölçeğin ticari kullanımı ve akademik araştırmalarda kullanılması için sorumlu yazar (Zülfü Genç) ile iletişime geçilmesi önerilir.

Ücret: Akademik araştırmalar için genellikle ücretsizdir, ancak yayıncı veya yazarın politikaları geçerlidir.

Test Yılı: Uyarlama çalışması 2013 yılında rapor edilmiştir.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: cevrimici-etik-disi-davranis-tr-scales.arabpsychology.com

[belirleme-olcegi-ceddo-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Genç, Z., Kazez, H. ve Fidan, A. (2013). Çevrimiçi etik d??? davran??lar?n?n belirlenmesi için bir ölçek uyarlama çal??mas?. M. Akgül, U. Ça?layan, E. Derman, A. Özgüt, M. Topakc?.... ve U. Ercan (Eds). **XV. Akademik Bili?im Konferans? Bildirileri**, kitab? içinde (ss.197-200). ?nternet Teknolojileri Derne?i.

Çevrimiçi Etik D??? Davran?? Belirleme Ölçe?i (ÇEDDÖ) Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddeleri, kaynak içerikte aç?kça listelenmemi?tir. Maddelerin tamam?na ula?mak için yukar?da belirtilen konferans bildirisine veya sorumlu yazar ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.